

« تۈرك يوردى » نىڭ آيتۇنلار بىلەن ھەدىيە اولدۇرۇق تەقدىم
ايدە ھېكى رسالە و كىتابلارنىڭ اسملىرى و مىقدارلىرى قىياغلىق
ايلىنىپ، اوزىنىڭ يوردىنىڭ مىقدارلىرىغا باھالىنىدۇ.

تۈرك يوردى

ناشرى : تۈرك يوردى

مىدارى : آق چورە اوغلى يوسف

يىل ۵ جلد ۱۰ سانى ۱۱۴

۱۷ ئىيۇن ۱۳۳۲

يىل ۱۳۳۲ سانى ۹

تورك قادينلارنىڭ تربيەوى موقى

قادينلارنىڭ آچىدىقلىرى سىركىلەر مەنسۇپىلە

تورك قومنىڭ حيات اجتماعىيەسىدە تا اسكىدن برو قادينلارنىڭ بويوك بر موقع اجتماعىلرى واردى . تورك قادينى زوجنىڭ تام مەنسۇپىلە بر حيات آرقەداشيدى . اسكى توركلردە حرب وعسكرلك ايشلىرى تاماماً ارىكلەر ، ئائىلە ايشلىرى وبشقە مەبىشتامورى بوتون بوتونە قادينلارە ويرىلىش كىيدى . بو اصول كىت كىدە دە كىشىدى .

تورك قومى آراسىدە بشقە مەبىشتامورى ظهور ايدەن دىنلارنىڭ انتشارى ، مەدەنىيەتنىڭ بوغنىغىنى آلتاوستايتىدى . اسلامىيەتنىڭ قادينلارە ويردىكى حقوق مەدەنىيەتكە يوكسىكىدى . اسلامىيەتنىڭ نەزەرىيە قادينلار بوتون حقوق مەدەنىيەتنىڭ حائزىدى . بەزى استىمالار وار ايدىسەدە بو استىمالار آنچىق قادينلارنىڭ مەستىل برىنىف اجتماعى اعتبار ايدىلەسەن دىنلار ايلرى كىيوردى . اسلامىيەتنىڭ قادينلارە بىخىش ايتدىكى حقوق مەدەنىيەتتەك ايلك عصرلەردە مەسۇن قالمىشىدى : فقط - مع التأسف ! - بو حال چوق دوام ايدەمدى . اسلامىيەت سەجىيەجە « نظريات انفسية » صاحى اولان ايرانلارنىڭ دخولى ومەدەنىيەت اسلامىيەتنىڭ نظريات درجەسەن يوكسەلەپ عملى حيات ساحەسە چىقمەسە ايلە باشلايان اجتماعى سەفىر وبونلر طولايىسەلەكەن اختلافات ومناقشەلرى تەقاب ايدەن مەركىزىت واستىداد فەكرلەرى كەي افكار مەتضادە سەكۈر حقوق مەدەنىيەتكە كىيىلمەسە سەبب اولدى . توركلارنىڭ اسلامىيەت كىيىشلىرى وياخود توركلار آراسىدە اسلامىيەتكە كۆكلەشمەسە ايشتە بوخادەلەردىن سەكرە ايدى . بونىچە تورك قادينلارنىڭ اسكى حيات اجتماعىيەسىدەكى موقىنى ئاڭلاپ ايتىمكە باشلادى وعين زامانە حقوق اسلامىيەتنە تاماماً استفادە ايدەمدى . بەزى تورك قەبىلەلەرى مەستىل اولق اوزرە بو حال بو كۈنە قادار دوام ايتىدى . تورك قادينلارنىڭ كە آچىنە چوق حالە بولمىدىنىر ، ايرانە كە ياقىن اولان اورتا آسپار ، نوركەستانلار .

بو زواللى آنا ئۆلكەدە قادينلارنىڭ موقىلەرى اويلا قىسا و برباد بر حالە كەلدى ، كە : نەكتە . برداز بر عالمەن رويات اولدىغە كۈرە زامانىلە « بخاراى شريف » دە « قادينلارە نماز فرىضى ، دىكى ؟ » مەسئەلە فەقىھەسە ! موقى مەداكەرە قونلمىشدر . دىمكە قادينلارنىڭ انسان اولدىغە بىلە شەبە ايدىلىيوردى ! . اورا حاللارنى ياقىندىن تەدقيق ايدەنلار بوكا ايناناجغە شەبە ايتىمورز . طەبىئەدركە بو قادار صرىح برحقلىرى اولان دىنى موقىلەرنەن دە ويرىلن قادينلارنىڭ اجتماعى حقوقلارنى اولامازدى . وبىنەئەلىە اونلر ايجون او قومە يازمەنكە لازومى يوقىدى . ذاتاً مەتاخرىن طرفەدن يازىلان اخلاق مەتصوفانە كىتابلەرىدە قادينلارنىڭ او قۇيۇپ يازمەسەنى مەنە ايدىيوردى . اونلار كەندى اخلاقى وفەلسەفى مەداألەينە كۈرە اويدىر . دىقلىرى خەدىشلىرى ، دىللىرى بىلە واردى ! .

فقط توركەستاندە غەرت وحرىت اربابەندىن بەزى كىمەلر طرفەدن تەشكىل ايدىلن قادينلارە مەخصوص مۇسەلەردە بوسەبوتون يوق دىكلەر . مثلاً بو كۈن توركەستانكە بر چوق يرلەندە كوردىكەمز « بىلىش سەنەب » قادينلارە تەلىم وتربيە ويرمەك ، وعظ ونصىحت قىلمق ايجون احوادث اولتان بر جەمىت

کبی برشیدر . بوکیت کیده ملی بر عادت حالی آلمشسه ده اجتماعی و اخلاقی قیمتی غائب ایتمش ، اسکیده کی مقصدینک تماماً عکسنه خدمت ایده بر حاله کلمش و بوکون بیله بو حال اوزره بردوام بولمشد . غزنه ویلر ، سلجوقیلر کبی جنوبی تورک حکومتلرنده قادینک موقعی احوال اجتماعی اوزرینه بک فنا تطبیق ایدیلش اولان احکام دخیله ، جمعیتک خارجندن کلن قوانین ایله تعین ایدیلش اولمسی احتمالی ایلری سورمکدن باشقا برسوز سویله مه یز . کرچه بو حکومتلره دأثر یازیلان آتارده قادینلغه دأثر آز چوق روایتلره تصادف ایدیورسه قده بونلردن ده بر حکم تاریخچ چیقارامیورز . تبعمز نقصاندر .

عثمانی تورک قادینلغی حقنده سویله جکمز سوزلرده ، موضوع بحث شهر لیلر اولمق شرطیله ، غزنه ویلر سلجوقیلر حقنده سویله دیکمیزک عینیدر . شبهه یوق که عثمانی تورک قادینلغک اگ ازیلن ، ارککلردن اگ چوق قتالک کورن ضنی شهر لیلردر . بو حکمیز آز چوق تاریخچه قاریشمش بر ماضی ایچون اولمقله برابر ، حال و بوکون ایچونده بر حصه چیقاریله بیلیر . شوصوک درت بش ییل وهله شو صومی حرب ییللری ایچنده یاپیلان برقاج تشبمیزی استئنا ایده رسه ک ، قادینلره ده بر حیات آدامی کبی باقاندق ؛ اجتماعی بر موقع ویرمک ایسته مدک . نصل باقدق وایسته دک ، دیه بیلیرز که عائله تشکیلاتمز ، عائله قانونلریمز قادینلریمز ، بوکونه قادار ، معاصر و حیاتک ایجاب ایتدیردیکی محیط حقوقی ویر . میوردی . کچن صاینک شئون قسمنده بو بایده تعدیلات و اصلاحات یایمق مقصدیله بر انجمن تشکیل اولندیغنی یازدیق . انشاالله بو انجمن عصرک ایجاب ایتدیردیکی صورتله حرکت ایدر .

کوبلی عثمانی قادینلرینک موقعی حقنده علی العجله ای بر حکم ویره جکمز آکلا شیلما سون ! . . . بوا مکان خارچنده در . فقط شوقادار وارکه ، اونلرک چکدیکی ، اونلرک کوردیکی ، طنمز کوره ، اکثریا زوجلرینه بر حیات آرقداشی اولامامقدن اوتری دکل ، حیات وده سا دوعروسی دار محنت وزحمت آرقداشی اولمقدن ایلری کلیور . طاشرا قادینلرینک حقوقه ، موقع اجتماعیسه دوقوتانلر ، زوجلری دکل ، ده بر بشقه لریدر . اونلر زوجلریله برابر ازیلیورلر . . .

بونک ایچون آناتولی قادیشلری بر شخصک مندوری اولمقدن زیاده جمعیتک و تاریخک مغدوریدرلر . حمد اولسون عثمانی تورک جمعیتی بوغدیرنی آز چوق آکلامایه باشلادی : حکومت آناتولی قادینلرینه ده مکتبلر آچیور ، اونلری ده اجتماعی حیاته حاضر لیور .

بزمقاله منزله تورک دنیا سنک مختلف یرلرنده ، مختلف قبیله لرنده کلوب کچن ویا خود بوکون یاشایان ممتاز قادین سیالرندن بحث ایده جک دکلز . . . بحثمز خلق و عموم اوزرینه در . بویله خصوصی شخصیتلری صایمق ، اونلردن بحث ایتک ایسته رسه ک حاکمیتلرینی صاقلایه بیلن طرفلرک آغیرکله جکی بللیدر . چونکه بویوک سیالری یتشیدیره بیله جک تقسیم اعمال ، حقوق اجتماعی دن محروم اولان محکوملرده دکل ، بونلره مالک اولان حاکملرده اولابیلیر .

محکومیت زراعت و محلی تجارت کبی عائله یی دائما حال اعتدالده طوتمساغه میال اولان

توركلارك فائده سنه چاليشانلردن :

قلمونى بهمنى و دارالامانلر فخرى ممبر عمومى

افندى

مردوم

« نورك بوردى » نيك همدى
۱۰ نيمى جلد — ۹ نيمى صافى به علاوه

صنعتی ترقی ایتدیروب، حاکمیت ایسه بالعکس بوسنعتلردن اوزاقلاشدیرمهغه متمایل وانقسام اعمال واختصاصه باعث اولدیغندن حاکمکرده عمومی عالمه حاللری حال اعتدالده قالاماز؛ وبونک تاثیریه ممتاز شخصیتلر یتیشیر.

آرالرنده ایران مدنیته غننه لرینک یاییلمه سی نسبتاً یاقین زمانلرده اولان وبونک طولانیسیله اسکی تورک حیات اجتماعی سندن دهاییک چوق اوزاقلاشمه یین «قبرغیر - قازاق» تورکلرنده قادینلرک موقعی اورطه آسیالیلر ککنه نسبتله دهاییدی. قازاق قادینلری دهها چوق حقوق صاحبی ایدیلر. حیاته دهاییاقین یاشایورلردی. بونلر «بای» لرینک، زوجلرینک برحیات آرقداشی کیدی. بوکونده اوپله در. یاواش یاواش ارککلریله. ابر یوکسهلمکده درلر...

پیتهدی

زینت الله نوشیروانه

آجیق ستونلر

منصوری زاده سعید بکه تشکر

(باشی جلد ۱۰ - صای ۱ ده در)

دهاسی وار:

بوشکل مسئله سی، مثلاً، عرض لازم می در؟.. عرض مفارق می در؟...

بیم ظنمه قالیرسه علی العمم شکل (هندسی، غیر هندسی؛ بلوری، غیر بلوری اولسون!) عرض لازمدر. زیرا - هر نه اولورسه اولسون - شکلکز بر ماده تصور بیله اولونه ماز. آرسطو واقعا اوپله بر ماده تصور ایتش واسمنه (هیولی) دیمش؛ فقط بیلیم ماصل بوکا موفق اولمش؛ بوکون عقلی باشنده اولان هیچ بر فیلسوف یوقدر که ماده یی شکل و صورتدن عاری وبری اوله رق تصور ایدم بیلسین!...

دیمک که شکل عرض لازمدر. شکل بلوری دخی - تبلره قابل اولان ماده لر ایچون - اوپله در. فقط بز بعض ماده لر بیلورز که (allotropie) حادثه سی عرض ایدرلر. یعنی بعضاً شکل بلوری اوزره تصلب ایدرلر، بعضاًده (بی شکل amorphe) اوله رق تصلب ایدرلر. مثلاً کوکورت کبی، فوسفور کبی!...

بو حالده شکه نه دهیه جکز؟... البته عرض مفارق در! دهیه جکز. دائماً شکل بلوری اوزره تصلب ایدن ماده لر ایچون دخی - عینی شی - عرض لازم اولمق ایجاب ایدم جک. صوکره - عینی ماده - مثلاً صو ایچون شکل معین اولمایه جق؛ فقط صو تصلب ایدوبده (بوز) حالی آلدینی زمان شکل بلوری - بر نقطه نظره کوره - عرض خاص اوله جق. چونکه اشکال بلوریه سی صرف کنندینه مخصوصدر؛ - دیگر بر نقطه نظره کوره - عرض لازم اوله جق؛ زیرا صو تصلب ایتسینده شکل بلوری دن عاری اوله بیلسین! بو، کورولمش برشی دکدر. عینی صویک اشکال بلوریه جه عرض ایتدیکی تنوعات غریبه یی قاله آلمورم.